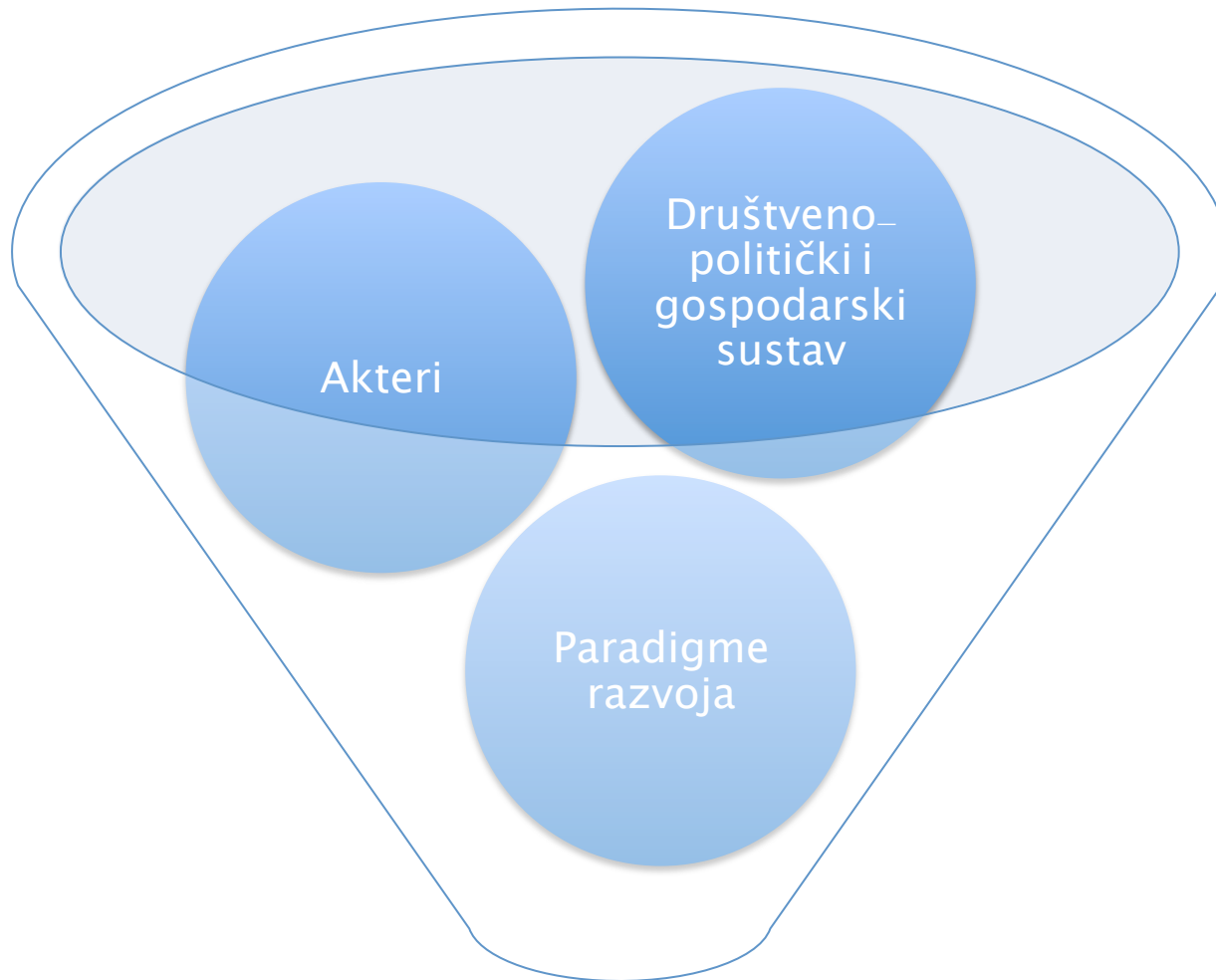

***Croatian-Polish Seminar:
The multifunctional rural development – Polish
experience, Croatian challenges in the context of
EU policy***

**The impact of European rural and
regional development policies on
rural transformation in Croatia**

Doc.dr.sc. Aleksandar Lukić

Zagreb, 11th May 2015

Planiranje i razvoj ruralnih područja

Planiranje i razvoj ruralnih područja Hrvatske u socijalizmu

- Razvoj u okviru urbano bazirane industrijalizacije – snažna deagrarizacija i nastavak depopulacije velikog dijela ruralne Hrvatske
- Ekonomsko planiranje ruralnih područja iz dominantno urbane i industrijske vizure
  - PIK – poljoprivredno-industrijski kombinati
  - Zanemarivanje obiteljske poljoprivrede
- Usprkos tome, poljoprivredna proizvodnja uglavnom je pokrivala domaće potrebe.
- Uspješno, interdisciplinarno prostorno planiranje, no uglavnom temeljeno na urbanističkim načelima
  - nedostatak sustavnog rurističkog planiranja
  - tipologije prostora prvenstveno prema stupnju razvijenosti
- Uloga civilnog društva u planiranju i razvoju ruralnih područja zanemariva

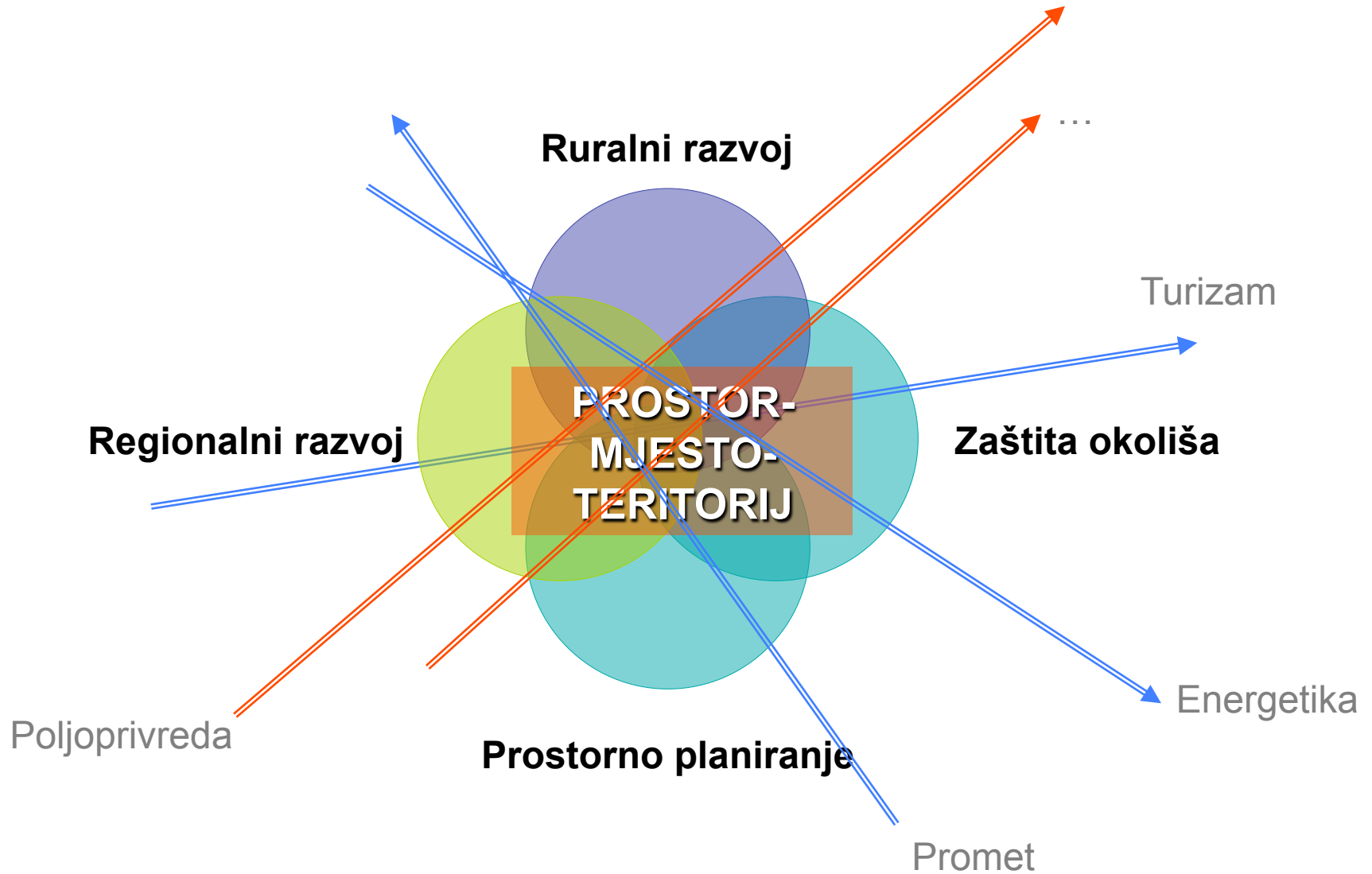
Post-socijalističko razdoblje i tranzicija

- Nastavak negativnih demografskih trendova, dodatno pogoršanih posljedicama Domovinskog rata 2001-2005.
- Poljoprivredna ruralna područja posebno pogođena uništavanjem stoke i imovine; opći pad produktivnosti i ekonomske učinkovitosti, usprkos poticanju obiteljske poljoprivrede.
- Nacionalna poljoprivredna politika dovela je do polarizacije:
  - Brojem dominiraju mala obiteljska gospodarstva, no površinom oni najveći.
  - Problemi: velik broj sitnih parcela, vlasnički odnosi, staro stanovništvo, ekonomska neučinkovitost.
- Hrvatska nakon 1990-ih ne pokriva svoje potrebe za hranom i ima stalnu negativnu bilancu uvoza i izvoza.

Post-socijalističko razdoblje i tranzicija: jačanje polarizacije i sektorskih pristupa

- Prostorno planiranje našlo se pred brojnim izazovima:
  - pojava novih, profitu usmjernih aktera;
  - inertno praćenje stihijskih prostornih procesa;
  - nedostatak učinkovitog korigiranja nepoželjnih trendova odgovarajućim prostorno-planskim mjerama s ciljem usklađenijega teritorijalnog razvoja;
  - širenje jaza u integralnom planiranju prostora – prostorno nasuprot regionalnom planiranju (sektorski pristupi)
  - nestanak interdisciplinarnosti s posljedičnim nedovoljnim razumijevanjem zakonitosti prostornog kompleksa;
- Pristup planiranju i razvoju ruralnih područja u okviru Ministarstva poljoprivrede još uvijek dominantno usmjeren na poljoprivredu.
- Ministarstvo regionalnog razvoja usmjereno na problemska područja (područja od posebne državne skrbi, brdsko-planinska i otočna područja, indeks razvijenosti)
- Ministarstvo prostornog uređenja – dominira pristup “fizičkog prostora” i načina korištenja zemljišta

SEKTORSKI, NEITEGRIRANI PRISTUPI PLANIRANJU I RAZVOJU PROSTORA

Završno pripremno razdoblje i prve godine članstva Hrvatske u Europskoj uniji

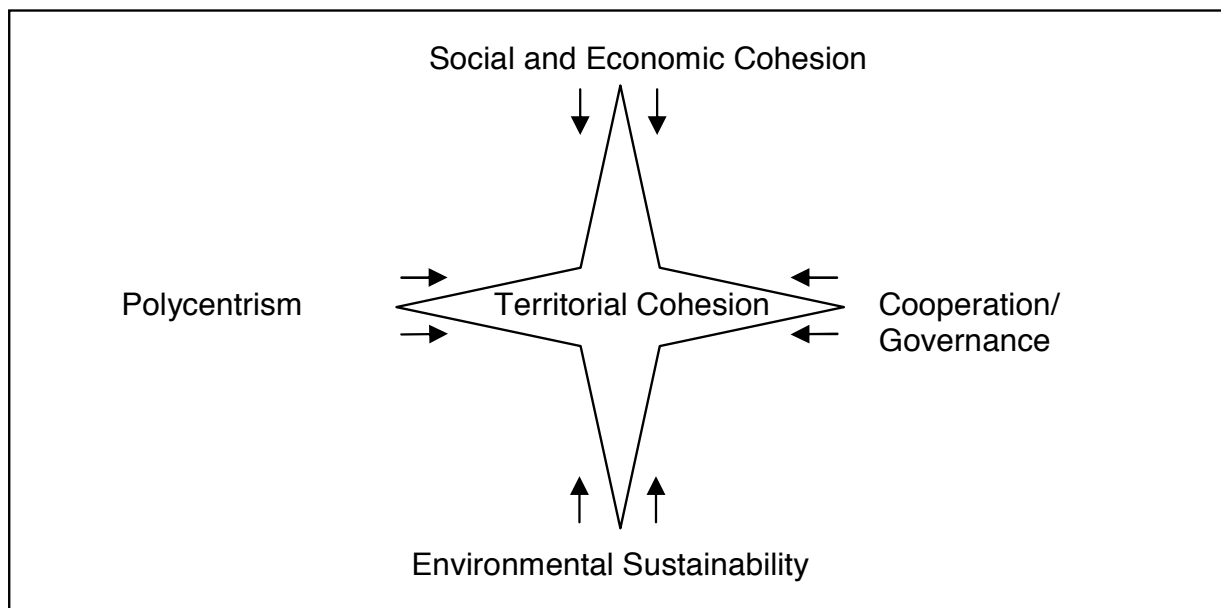
- Hrvatska je pred izazovom provođenja politika i mjera prostornog/regionalnog i ruralnog razvoja koje su veliki izazov i za države s puno postojanijim, sustavnijim pristupima uravnoteženom regionalnom razvoju:
  - Teritorijalna kohezija
  - Integralni razvoj nodalno-funkcionalnih regija
  - Partnerstvo urbanih i ruralnih područja
  - Razvoj temeljen na osobitostima prostora
  - Multifunkcionalnost poljoprivrede
  - Zajedničko financiranje iz više fondova
- Značaj civilnog društva u jačanju kapaciteta za provođenje politika EU, posebno u ruralnom razvoju je vrlo značajno – Hrvatska mreža za ruralni razvoj

1-Adrion	31-Podravina
2-Baranja	32-Poreština
3-Bilogora-Papuk	33-Posavina
4-Bosutski niz	34-Prigorje
5-Brač	35-Prizag
6-Bura	36-Rovinjština
7-Cetinska krajina	37-Sava
8-Dinara 1831	38-Sjeverna Bilogora
9-Frankopan	39-Sjeverna Istra
10-Gorski kotar	40-Sjeverozapad
11-Istočna Istra	41-Slavonska ravnica
12-Izvor	42-Središnja Istra
13-Južna Istra	43-Središnje Međimurje
14-Kamen i more	44-Srijem
15-Karašica	45-Strossmayer
16-Krka	46-Škoji
17-Kvarnerski otoci	47-Šumanovci
18-Laura	48-Terra Liburna
19-Lika	49-Una
20-Mareta	50-Vallis Colapis
21-Marinianis	51-Vinodol
22-Međimurski doli i bregi	52-Virovitički prsten
23-More 249	53-Vuka-Dunav
24-Moslavina	54-Zagora
25-Mura-Drava	55-Zagorje
26-Neretva	56-Zapadna Slavonija
27-Otok Pag	57-Zeleni bregi
28-Papuk	58-Zeleni trokut
29-Papuk-Krmdija	59-Zrinska gora-Turopolje
30-Petrova gora	60-LAG 2
31-Podravina	61-LAG 5

Teritorijalna kohezija

Medeiros, E.
Territorial
Cohesion: a
conceptual
analysis

Fig. 2 - The star of the Territorial Cohesion (MEDEIROS, 2005) - adapted

Teritorijalna kohezija - proces poticanja kohezivnog i uravnoteženo razvijenog prostora putem:

- 1. Podržavanja smanjenja socioekonomskih prostornih razlika**
- 2. Poticanja održivosti okoliša**
- 3. Jačanja i unaprijeđenja u suradnji/upravljanju prostorom**
- 4. Jačanja i uspostavljanja policentričnog urbanog sustava**

EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI

Kohezijska politika

KOHEZIJSKI FOND

STRUKTURNI FONDOVI

EUROPSKI FOND
ZA REGIONALNI
RAZVOJ

EUROPSKI
SOCIJALNI FOND

EUROPSKI POLJOPRIVREDNI FOND
ZA RURALNI RAZVOJ

EUROPSKI FOND ZA POMORSTVO I
RIBARSTVO

INTEGRALNO STRATEŠKO
PLANIRANJE PROSTORA

Rural development

OPTIMALNO KORIŠTENJE SVIH POTENCIJALA
PROSTORA I MJESTA

HORIZONTALNA KOORDINACIJA

Regional planning and
development

**PROSTOR-
MJESTO-
TERITORIJ**

DUGOROČNI RAZVOJ

Environmental
protection

INTEGRALNI RAZVOJ NODALNO-FUNKCIONALNIH REGIJA

Agriculture

Spatial planning
and development

POLITIČKE ODLUKE
TEMELJENE NA
ZNANSTVENIM DOKAZIMA

SUPSIDIJARNOST TEMELJENA NA VIŠE RAZINA UPRAVLJANJA

RAZVOJ TEMELJEN NA LOKALNIM ZNANJIMA I POTREBAMA

TEMELJ
POLICENTRIČNOG I
URAVNOTEŽENOG
RAZVOJA

TA2020

PROFESSOR **DANUTA
HÜBNER**

Danuta Hübner was graduated from Warsaw School of Economics with an MSc (1971) and a PhD (1974). Awarded with a Fulbright Scholarship at the University of California, Berkeley (1988-90), she is one of Poland's foremost economists and policymakers who played a key role in the enlargement of the EU. Since 1992 she is a professor in economics, teaching at many European universities.

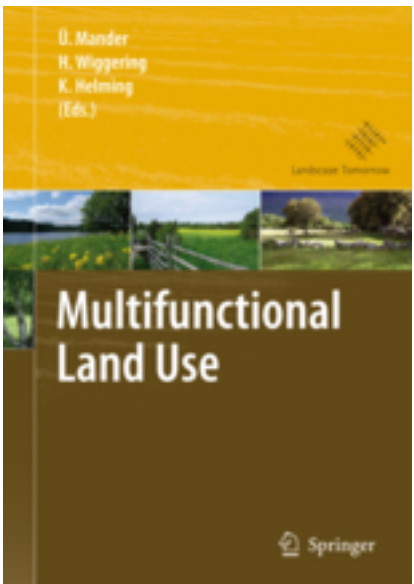
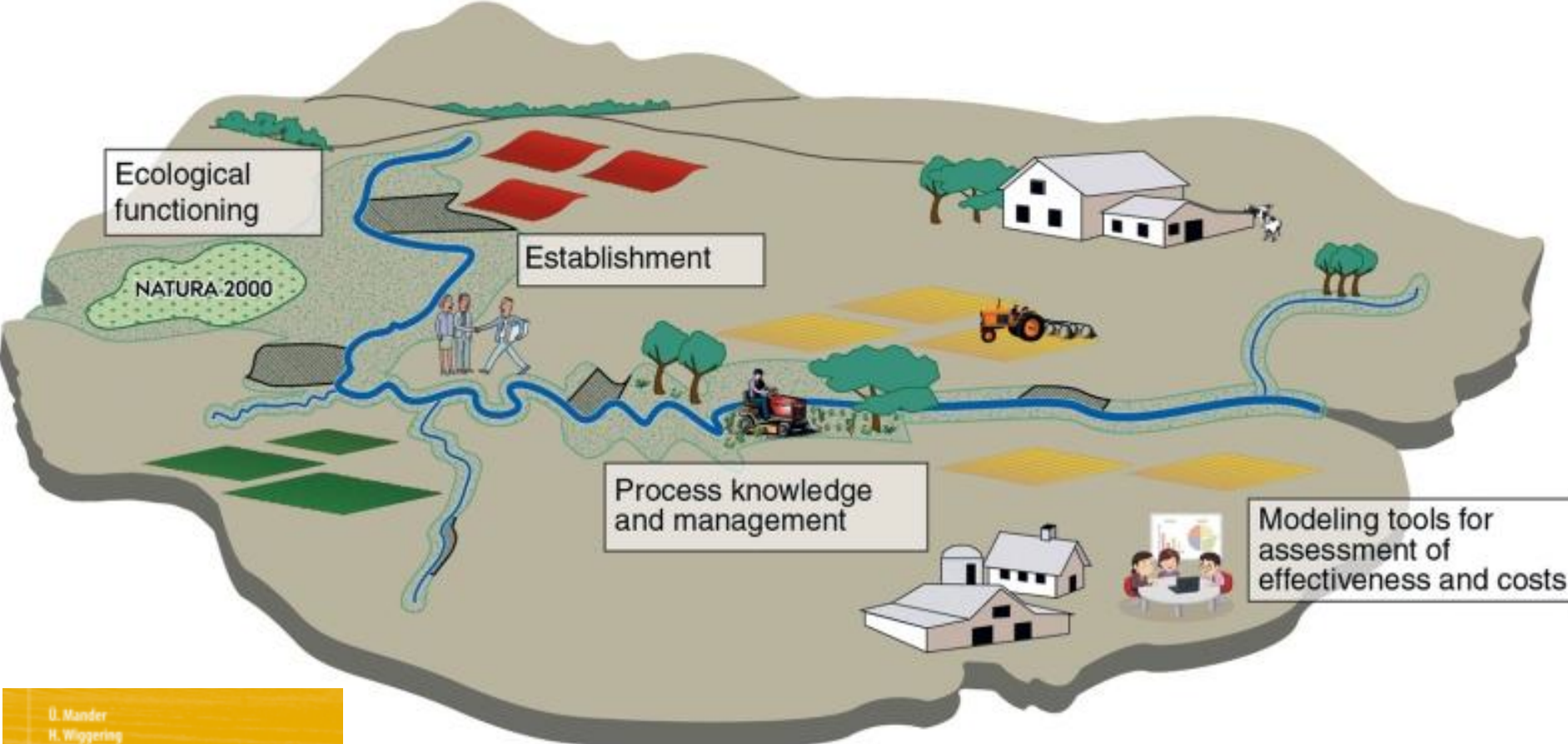
In 2004, Professor Hübner was appointed Commissioner with the regional policy portfolio. In the decade previous to this, her roles in Poland's Government included Minister for European Affairs, Head of Office of the Committee for European Integration and Secretary of State for Poland's Ministry of Foreign Affairs. In 2000-01 Professor Hübner was Under-Secretary-General of the UN and Executive Secretary at the UN Economic Commission for Europe in Geneva.

Since July 2009 Professor Hübner is a Member of the EP and Chair of the Committee on Regional Development as well as a member of the Special Committee on the Financial, Economic and Social Crisis and the Delegation for Relations with the US. She has been awarded with five doctorates *honoris causa* by European universities.

SPACE AND PLACE AS INTEGRATING FACTORS IN POLICY-MAKING: NEW MODELS OF TERRITORIAL GOVERNANCE IN EUROPE

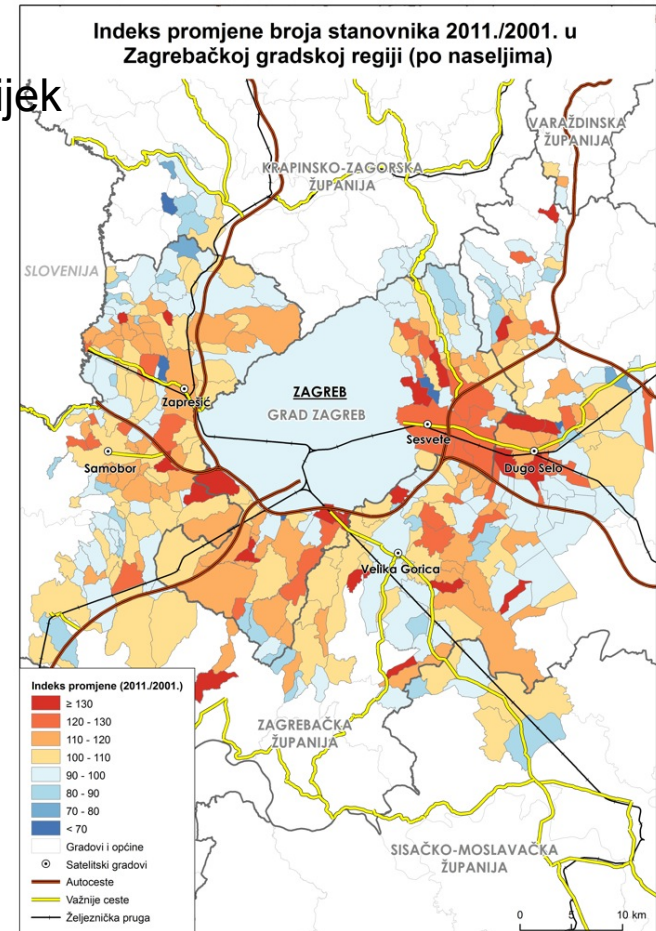
5TH OCTOBER 2012, 10:30

INSTITUT SUPÉRIEUR D'URBANISME
ET DE RENOVATION URBAINE
BRUSSELS

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

- Zakon o regionalnom razvoju (2014)
  - Urbane aglomeracije: Zagreb, Split, Rijeka i Osijek
  - Veća urbana područja:
    - gradovi više od 35.000 stanovnika i nisu uključeni u urbane aglomeracije
  - Manja urbana područja:
    - gradovi s manje od 35.000 stanovnika čija središnja naselja imaju više od 10.000 stanovnika i/ili su sjedišta županija.
  - Strategija razvoja urbanih područja
  - JLS mogu koordinaciju i poticanje lokalnog razvoja provoditi putem LAG-a.
  - Indeks regionalnog razvoja.

- Integrated Territorial Investment (ITI)

Ministarstvo poljoprivrede

- I stup – izravna plaćanja – uz nacionalni doprinos i do 70%
  - Obvezna plaćanja
  - Zelena plaćanja
- II stup – ruralni razvoj – oko 30%
- Program ruralnog razvoja 2014-2020
  - Poticati konkurentnost poljoprivrede i šumarstva
  - Osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama
  - Postići uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta
- 75 % stanovništva Hrvatske (teritorij izvan gradskih naselja urbanih aglomeracija)
- Pristup osim poljoprivrede i šumarstva obuhvaća i niz ostalih mjera, uključujući i CLLD – LEADER

Ministry of Construction and Physical Planning	Ministry of Regional Development and EU Funds	Ministry of Agriculture	Ministry of Environmental and Nature Protection
<p>The Spatial Development Strategy of the Republic of Croatia</p> <p>The State plan for spatial development,</p> <p>Spatial plan of a national park</p> <p>Spatial plan of a nature park</p> <p>The urban development plan of state significance</p>	<p>Strategy on regional development of the Republic of Croatia</p> <p>Strategy of urban area (agglomerations, bigger and smaller urban areas)</p>	<p>Rural Development Programme</p>	<p>Strategy for the sustainable development of the Republic of Croatia</p> <p>National strategies and programmes with direct territorial impacts in Croatia 2015</p>

Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja

- Novi Zakon o prostoru uređenju
  - “*prostor* je sastav fizičkih sklopova na površini te ispod i iznad zemlje i mora, do kojih dopiru ili mogu doprijeti utjecaji djelovanja ljudi”
  - Izrazita usmjerenost na urbana područja: urbana preobrazba, urbana sanacija..
  - Ruralna područja spominju se u cijelom zakonu samo jednom:
    - “kvalitetan i human razvoj gradskih i ruralnih naselja te siguran, zdrav, društveno funkcionalan životni i radni okoliš”
- Izrada nove Strategije prostornog razvoja Hrvatske
- Uključivanje u ESPON program

The Netherlands - National Spatial Strategy (Nota Ruimte) - Creating Space for Development – 2006-2020 (2030)

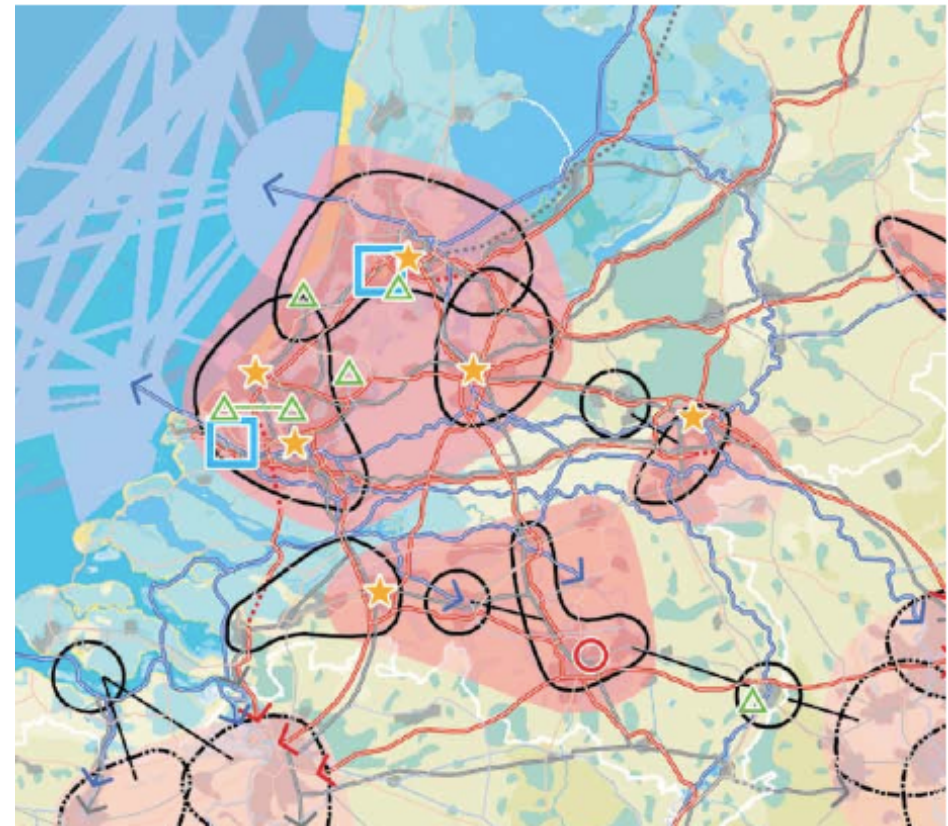
Ministry of Housing, Spatial Planning and the Environment
Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality
Ministry of Transport, Public Works and Water Management
Ministry of Economic Affairs

Ministry of Housing, Spatial Planning and
the Environment

Ministry of Agriculture, Nature and the
Food Quality

Ministry of Transport, Public Works and
Water Management

Ministry of Economic Affairs

Dziękuję za uwagę!

Thank you for your attention!

CRORURIS 2030
alukic@geog.pmf.hr

This work has been supported by the Croatian Science Foundation under the project number 4513. Any opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed in this material are those of the author(s) and do not necessarily reflect the views of Croatian Science Foundation.